

POHOD

Globoko veren, socialno čuteč in za obrambo svoje domovine na vse pripravljen
bodi sleherni Jugoslovčan

Letna naročnina znaša 40— Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 22. julija 1933.

Štev. 29 — Leto II.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Proč od močvirja

V predzadnji številki objavljeni članek »V borbo« je izraz gledanja resnih nacionalistov na danšnje politične prilike, ki postajajo vsled dnevnih prijav naših novih političnih partij uprav gorostasne. Smejali bi se, če bi ne bila stvar tako žalostna! Ko odpravljajo druge večje države druga za drugo politične partije, ko vidimo v veliki Angliji in Ameriki primer državljanske zrelosti, ki dopušča le po dve veliki politični tvorbi, uganjamo pri nas neslane šale in dokazujemo na vse moč goče načine, da nismo zreli, da nismo še resnični, polnovredni državljani svoje lastne države in da nismo vredni niti svobode, niti velikih besed, ki jih je spregovoril naš viteški vladar pred dobrimi 4 leti! Takrat so kričali prav vsi z najbolj umazanimi partizani vred »Dol partije«, kajti začutili so bič v zraku, — ko pa bič žalibog ni udaril in se ne čuje več niti njegovo živživanje, je zginil strah, zginila so figova peresa in vse kriči zopet »Živele partije!« — Ali ni pester krog vseh onih, ki se pote in trudijo, da rešijo sebe in svoje ambicije na zeleno vejico ene ali druge politične partije? Koga manjka? Ta čudovita slika etičnega, delavnega, radikalnega, socialnega, kmetijskega, zasebno-nameščenega, učiteljskega, narodno-strokovnega, bojovniškega itd. političnega razvoja milega jugoslovanskega naroda, nudi resnično možnost sodobnejšemu delu, v katerem bodo mogle politične partije razvijati svoje sile, za jačanje našega edinstva in konsolidacijo naših razmer. — Vsi na delo, vsi se vrzimo v vrlinec novega političnega življenja, potem bo vsem dobro! To je današnja parola, ki pa znači, da po postali neresni in zmešani tudi oni, ki so ves čas pljuvali na politične stranke, se pridružili nad njimi in njim grozili s pokoljem! Pa, hvala bogu, še žive državljani, katerim se vse to stadi, ki ne znajo imeti dvojnih lic in gredo svojo pot onega brezkompromisnega nacionalizma, ki se noče kompromitirati z vmešavanjem v vrlinec novega političnega življenja, ki brez dvoma ne bo boljše, najbrž pa še slabše kot je bilo partizanstvo pred 6. januarjem 1929!

Komu bomo pomagali s temi novimi političnimi partijami? Nikomur, umazali bomo le oni svetli ščit jugoslovanske ideologije, ki je tako divno zablesel v krepki roki našega

Prvega Jugoslovana in na katerega smo tako radostno prisegli. Zavrgli bomo oni divni izrek našega Voditelja »Kralj in narod«, ki nam je pokazal edino pot do resnične demokracije! Kje je sedaj ta demokracija? Na vseh koncih države se javljajo politični afaristi, avanturisti in naivneži, ki hočejo predstavljati »jugoslovanski narod« na edino zveličaven način!

Če kdaj, mora danes vsak resen Jugoslovčan zaklicati: Roke proč od naroda, ki je bil že dovolj zapeljan in izžeman in pač ni zaslužil, da ga vlečejo na natezalnico poleg starih, že dovolj »preskušanih« političnih voditeljev še mladostni novinci, ki so prišli do prepričanja, da se da voditi borba za dosego idealne demokracije le v okviru zakonov! Drugače namreč ne gre! Gorje nam, našemu narodu in naši svobodi, če bi bilo to res! Preveč dobro vemo, kako so se borile politične partije za demokracijo, vemo tudi, koliko jim je bil vreden zakon v tej borbi! Vse so bile koruptne, vse so hotele moč le zato, da bi lahko napasle številne svoje koritarje iz državnih korit. — Volk pač menja dlako, nikdar pa ne spremeni svoje narave! Kaj bo z jagnjetom, ki se v mladostni nepremišljenosti spusti v družbo volkov in si domišlja, da jih bo spreobrnilo s čistoto svojih naivnih misli in lepoto svoje snežnobele zunanosti? Kmalu ne bo za njim sledu, le krvavi gobci volkov bodo pričali o njegovi usodi! In volkovi bodo žrli nemoteno dalje iz korit, ki jim jih bo polnil izmозgavani delavec nacionaliziranih podjetij, trgali bodo meso iz nežnih otroških teles naše bedne delavske raje, obirali bodo našega kmeta, obrtnika in nastavljenca — vse za večjo srečo in dobrobit domovine.

Kako dolgo? Dokler se ne bo našla krepka mlada roka, ki bo razbila čepinjo nenasitnim požeruhom, roka mladega jugoslovanskega, politično nepokvarjenega nacionalista, ki bo ravno s temi udarci pokazala in dokazala svojo resnično politično zrelost! Zato proč od političnega močvirja, vi mladi in neoskrunjeni nacionalisti! Vaša roka bo morala streti ono politično hidro, ki izsesava naš narod in našo državo. Vaša roka, viteški borec, bo ono orožje, ki bo državi in narodu v kratkem nujno potrebna. — Tako je zapisano v knjigi naše usode, drugače ne gre!

Zgodovina „Vittoria Veneta“

O priliki podpisa »pakta četvorice« se je z italijanske strani naglašalo, da se je zgodovina nove Evrope pričela z vstopom Italije v vojno in da je italijanska »vittoria veneta« stvarno rešila vojno v korist zavezanih.

Pustimo na strani vprašanje »o začetku zgodovine nove Evrope« in vprašanje, kako bi se končala vojna, če bi v njo ne stopila Italija. Tu se lahko govori in govori lahko vsakdo, kolikor mu drago. Druga je stvar, kadar se trdi o značaju, ki ga je imela takratna italijanska »vittoria veneta«. V tem slučaju prikaže nepravilno ali potvorno. Razumljivo je, da tako prikazovanje, ki zaradi svoje netočnosti prija nacionalnim občutkom, najde oduševljeno odobravanje pri »svojih«, predvsem, ker ne sme nikdo niti dvigniti glasu, da bi vnesel najmanjši popravek v največje nepravilnosti. Toda ravno v zvezi s to sugestijo, ki se jo hoče kolikor toliko vsiliti, moramo vsaj za tiste, ki se nahajajo izven njegove območja, prinesiti pravo resnico in jih poučiti v tem, kaj je bila ta slavna »vittoria veneta« in v čem je obstajalo junaštvo tistih, ki so toliko ponosni na to »zmagost«.

V začetku oktobra l. 1918 je avstroogrška vrhovna komanda uvidela, da ne more nadaljevati vojne in je oddala komisijo, da stopi v pregovore o premirju z Italijani. Komisija se je sestala 5. oktobra, toda je bila kmalu na to razpuščena. Toda, ker se je v toku oktobra vedno bolj rušila avstroogrška armada, je vrhovna komanda isti komisiji 28. oktobra naročila, naj stopi takoj preko fronte k Italijanom.

Italijanski pogoji za zaključitev premirja, postavljeni po naredbi vojnega sveta v Versaillesu, so izželeli komisiji tako težki, da se ni mogla kljub obširnemu političnemu odločitvi, da pristane na nje. Pogoji so bili dostavljeni avstroogrški vrhovni komandi in ta jih je javila v Schönbrunn, kjer se je nahajal pri cesarju načelnik generalnega štaba baron Arz in kjer so se v tem trenutku

reševala vsa važna vprašanja. Načelnik generalnega štaba je v nestrpnosti, čim so se prepisale vse točke pogojev, odšel k zasedanju Kronskega sveta, kjer je bilo z muko odločeno, da se pogoji morajo sprejeti. Ta nestrpnost barona Arza je imela hude posledice, ker se je v aktu tudi govorilo, da se mora odrediti trenutek, kdaj naj se ustavi vojna stanje. Načelnik generalnega štaba to ni zapazil in je, čim se je končalo zasedanje Kronskega sveta, takoj obvestil iz sosedne sobe načelnika operativnega oddelka Vrhovne komande, da so pogoji premirja sprejeti in naj se vsako vojno stanje na suhem in v zraku takoj ustavi. Že tekom noči 3. novembra je bila armadi izdana naredba, tako, da se je do 10. ure dopoldne že poznalo mirno stanje na vseh frontih. Od tega časa dalje avstroogrška artilerija ni več delovala.

Medtem premirje še ni bilo zaključeno po komisiji, ki je bila zato pooblašena. Ona je zavlačevala pregovore in čakala na naredbe od svoje Vrhovne komande, tako, da ji je bil končno predan od italijanske strani ultimatum, v katerem se je zahtevalo, da se morajo pogoji premirja sprejeti najkasneje do polnoči od 3. na 4. november. V nasprotnem slučaju ne bo premirja. Pod tem pritiskom in ker ni do zadnjega trenutka sprejela nikakih naredb je bila avstroogrška komisija prisiljena, da sprejme vse postavljene pogoje. Predvsem se niso mogli razumeti pri točki 1., ki je zahtevala, da se mora brez vsakega odlašanja ustaviti borba. Predstavniki Avstroogrške so tolačili to točko, da se bo borba takoj ustavila, čim bodo pogoji podpisani. Italijani pa so zahtevali, po naredbi Vrhovnega sveta v Versaillesu, naj se borba ustavi po 24 urah od trenutka, ko bodo pogoji sprejeti. Na podlagi tega je predsednik italijanske komisije izjavil, da nastopi za Italijane premirje 4. novembra ob 3. uri popoldne.

Pod takimi prilikami se je na fronti stvorila situacija, ki je v zgodovini vojne še ni bilo. Na tirolski fronti so naredbo sprejeli ta-

ko, da niti v slučaju, če bi Italijani prodirali, jim ne smejo iti nasproti. Tako so italijanske kolone jurisale in streljale z mitraljezi na avstroogrške čete, te pa jim niso odgovarjale. Vse, kar se je nahajalo za linjo, do katere so Italijani prodrli, jim je padlo v roke kot vojni ujetnik. Do poldne 3. novembra, od trenutka poslednje ofenzive, so oni ujeli okoli sto tisoč avstroogrskih vojakov. To so bili risti, ki so se vdali brez odpora, ker so dobili naredbo, naj se borba ustavi. V toku nadaljnjih 24 ur se je število ujetnikov povišalo na 427 tisoč. Celi korpusi so bili ujeti brez najmanjšega strela. Avstroogrške čete so se v neredu obrnile proti severu. Umikale so se kakor gomila, ki je imela edino misel, da se reši pred neprijateljem. Kjenkoli so jih Italijani dosegli, so jim preprečili pot in jih tako ujeli.

Drugače je bilo na fronti vzdolž reke Tagliamenta. Ko je prišla odredba, da se ustavi borba, so tudi tukaj čete prenehale s streljanjem, toda niso napustile svojih mest. Medtem so Italijani, ki niso priznavali premirja, prodirali naprej in so okoli poldneva 3. novembra prešli preko reke. Avstroogrski komandanti niso mogli razumeti, kaj se dogaja in so stopili s protivniki v pregovore in so zahtevali od njih, da končajo z borbo. Na poziv italijanskih komandantov so odšli avstroogrski komandanti v sovražnikov tabor, da se o stvari informirajo. Istočasno jim je bilo zažajeno, da se bodo vrnili k svojim četam. Toda tu se jim je postavila zahteva, naj njih čete položijo orožje. Oni sami pa so bili zadržani — nekateri kot talci, za katere so izjavili, da bodo takoj ustreljeni, če se ka-

Sodobno prepričanje pravega Jugoslovana

Kadar govorimo o notranjem prepričanju, tedaj si vedno mislimo pod tem pojmom urejenost svojega mišljenja, nekak sistem svojih misli in pogledov na okoli nas se nahajajoče življenje, na vse dogodke, ki so z našim »jaz-om« v posredni ali neposredni zvezi. Naše vsakdanje življenje nam nudi vsak dan množico nalog in zahtev, ki jih mora vsak posameznik izmed nas nujno rešiti. Življenje naših dni je tako burno, brzi tako hitro mimo nas, da je nujno potrebno, da si vsak, ki le količkaj misli, ki le malo sledi dnevnim dogodkom, izkristalizira svoje stališče, svoje mišljenje, svoje prepričanje pred vsem do tistih problemov, ki se tičejo temeljev našega sedanjega življenja in od katerih zavisi tudi vsa bodočnost ne samo nas samih, temveč tudi naše dece in vseh naših potomcev.

Tri so danes struje, ki pretresajo vse vsoljno človeštvo, kako naj bi si uredilo svoje bedno pozemsko življenje. Te so: klerikalizem, socializem in nacionalizem. Nas zanima predvsem stališče, ki ga mora zavzeti vsak misleči jugoslovanski državljani do teh svetovnih naziranj, če mu dobrobit naše države leži le količkaj na srcu.

Pod klerikalizmom razumemo stremljenje in nagnenje človeka, da si vse svoje življenjske prilike uredi pod okriljem vere. Pod klerikalizmom ne smemo razumeti samo neko politično strujo gotovih Slovencev, ki jim pravimo »klerikalci«. Pristaše klerikalizma najdemo po vseh državah, pri vseh veroizpovedih in po vsem svetu. S tega stališča moramo smatrati za klerikalca tudi fanatičnega pristaša pravoslavne vere in tudi naše muslimane, ki so si prej organizirali lastno stranko na verski muslimanski podlagi. Klerikalizem uči, da je naše pozemsko življenje le prehodnega značaja, ki se bo po naši smrti na drugem svetu večno nadaljevalo. O tej stvari tu ne bomo debatirali, ali je to mišljenje in naziranje pravo ali nepravo. Dejstvo je, da v to misel verujejo široke mase ljudstva ne samo pri nas, temveč po vsem svetu. Vsa voditelja naroda mora s to resnico računati in ne more ter ne sme preko nje.

Vse dotlej, dokler je versko prepričanje le privatna zadeva vsakega posameznika in dokler ne preide v fanatizem, je za vso okolično podnostljivo in strpljivo. Kakor hitro pa skušajo ekstremni verski fanatiki svoje versko prepričanje drugim vsiljevati in jim dokazovati, da je njih ideja edino zveličavna, tedaj je to za vso splošnost škodljivo. Verski fanatiki najprvo zasovražijo vse tiste, ki miso njih pripadniki. S tem je v družbi že podan razkel in zasejano sovraštvo in mržnja med dvema taboroma, med verniki in neverniki. V koliko se neverniki ločijo od vernikov, in mogoče točno določiti, kajti tudi najhujši nevernik ima koncem vseh koncev svojo lastno vero. Stopnja vernosti se razlikuje po višini izobrazbe. Izobražen človek rabi manj vere kot neizobražen. Poudarjam besedo manj, ker tudi izobraženec ne more živeti brez vere.

teremukoli Italijanu dogodi karkoli neprijetnega, — drugi pa so bili enostavno proglašeni za ujetnike. Na ta način so padli v ujetništvo brez vsakega odpora ena divizija in tri brigade. Bliznje avstroogrške čete so se pričele umikati, ko so to opazile. S tem je na fronti nastala praznina, skozi katero je mogla italijanska konjenica svobodno prodirati v avstrijsko ozadje. Italijani so prodirali z največjo opreznostjo in čim se jim je zaždelo, da lahko tréjo na odpor, so se ustavili. Med tem, ko so se na enem delu fronte vodili pregovori, so se na sosednih delih italijanske čete premikale naprej. Avstroogrskemu 16. koru je pretila nevarnost, da ga obklopi italijanski konjeniški polk, ki je zavzel mesto Videm. Zato je komandant kora odredil, naj se obvesti komandanta italijanskega polka, da bo v slučaju, če Italijani krenejo dalje, mesto v tistem trenutku podvrget artilerijskemu ognju. Že je bilo vse pripravljeno in topovi postavljeni v svoje položaje. Italijani se niso niti premaknili...

Iz tega kratkega poročila vidimo, da so Italijani v dnevih 2., 3. in 4. novembra l. 1918 zares dosegli velik uspeh. Drugo pa je vprašanje, če se ta uspeh lahko smatra kot zmaga. Moramo pa priznati, da so popolnoma dosledni tisti, ki žele, da dovedejo politiko današnje Evrope v neposredno zvezo z dnevi »Vittoria Veneta«. Načini postopanja tu in tam so isti, toda v njih pripada prvenstvo Italijanom. Morda pa le niso vsi složni v teh vprašanjih, in mi pripadamo onim drugim, ki imajo drugačni pojmi o tem, kaj naj se imenuje zmaga in kako naj se vodi mednarodna politika.

Kakor se je stvoril prvi razkol med verniki in neverniki, tako nastajajo pogubonosni razkoli med verniki samimi. Kolikor glav toliko misli, so včasih rekli naši predniki, zato lahko tudi rečemo, kolikor glav toliko verskih naziranj. Vendar pa so se v toku človeške zgodovine nekatera verska naziranja grupirala tako, da so nastale različne veroizpovedi, ki so bile skupne in so še danes skupne večji ali manjši skupini ljudi. Pripadniki posameznih veroizpovedi z vso gorečnostjo priznavajo svojo vero kot edino pravo. Zato sovražijo pripadnike drugih ver. S tem je že drugič podan povod razkolu in nesoglasju med ljudmi, sedaj pa med verniki samimi. Dokaze o takih medsebojnih verskih borbah nam nudi zgodovina človeštva vse preveč. Predvsem se je v tem pogledu odlikoval srednji vek.

Toda tudi danes v dobi široke prirodnoznanstvene naprednosti dobimo ljudi, ki postavljajo svojo vero nad vse in hočejo ostale ljudi z vsem terorjem podvreči svojemu verskemu mišljenju. Jasno je, da nas zanimajo predvsem naše domače prilike. Naš slovenski narod slovi v vsej Srednji Evropi kot eden najbolj pobožnih. Zelo lepa lastnost, če bi ostalo samo pri pobožnosti. Toda nesreča je hotela, da je vrhovni verski poglavar slovenske verske pripadnosti sin tistega naroda, ki nam je prizadel največ krutih krivic, dalje, da se ta cerkveni poglavar nahaja in biva v mestu, odkoder prihaja za nas Slovence vedno le zlo in samo uničevalne grožnje. Najbolj žalostno dejstvo pa je pri tem to, da naši slovenski verski fanatiki, ki tvorijo, lahko rečem, nad polovico slovenskih duš, z vso gorečnostjo vse na svojem narodnostno tujem verskem poglavarju. V tem, nam popolnoma tujem, Italijanu vidijo vtelesenega Boga z nebes. On razpolaga po svojih zastopnikih z vsem njihovim življenjem in z vso njihovo bodočnostjo. V svojem verskem fanatizmu romajo k njemu v Rim ter padajo pred njim v prah na kolena in mu poljubljajo palec na nogi. Ali ni to slepota vseh slepot! Pri tem pozabljajo, da je on tisti, ki je posredno dovolil, da so se odstavili naši škofje in duhovniki na Primorskem, da se meče slovenska pridiga in slovensko petje iz cerkve. Tolikšna je slepota naših katoliških verskih fanatikov.

Toda njih greti še niso s tem končani. V naši državi imamo tudi svojo narodno srbsko pravoslavno in mohamedansko muslimansko cerkev. Koncem vseh koncev vodijo vse tri vere do enega in istega Boga. Toda zaradi malenkostnih razlik v bogoslužju, kolikšno sovraštvo med pripadniki ene in druge veroizpovedi! Na tem nesoglasju ni naš dobri jugoslovanski narod prav nič kriv. On je dober, pošten in veren. Zeli si miru, veruje v Boga ter želi medsebojne sprave. Toda predstavniki in propovedniki vere, netitjo verske strasti in ševajo posamezne pripadnike druge proti drugim. Vendar pa se pravoslavni ločijo od katolikov in od muslimanov po tem,

da se njihova vera sklada z njihovim narodnostnim načelom. Oni nimajo za svojega verskega poglavarja tujca, ki bi ne poznal njihovega jezika in ki bi prebival izven mej ljubljene domovine. Oni molijo Boga v svojem domačem jeziku. Zgodovina pravoslavne cerkve je istočasno zgodovina srbskega naroda. S slavo pravoslavne cerkve je slaven tudi srbski narod. Z njeno propastjo je propadla tudi srbska samostojnost. In zopet je bila cerkev tista, ki je vodila srbski narod po potih novih zmag in do končnega osvobodjenja.

Kaj pa so imeli Slovenci in Hrvati od rimskih cerkvenih poglavarjev? Avstroogrski katoliški dvor in Vatikan sta roko v roki položila uničevala skozi stoletja naš življenjski palača ga njegovih elementarnih življenjskih pravic in ga v narodnostnem oziru zapostavljala do skrajne meje. Nasprotno s pravoslavno cerkvijo se je s slavo in močjo rimske cerkve manjšala življenjska narodna samostojnost Slovencev. O kakšni »slavi« Slovencev v dobi največje katoliške moči pa sploh raje molčimo. Klerikalizem v katoliškem smislu je za nas Slovence pogubonosni. On nam uničuje našo narodno samostojnost in preprečuje ter ovira zopetno spojitve v eno narodno telo s srbskimi Jugoslavlani. Povdarjam pa, da govorim pri tem le proti katoliškemu klerikalizmu tako Slovencev kakor Hrvatov, nikakor pa ne proti veri, ki jo nosi naš narod v srcu. Če odpade naš narod od Rima in si ustvari lastno cerkev ali pa če se spoji z bratsko pravoslavno cerkvijo, še ne bo izgubil vere v Boga. Nasprotno še bolj se bo utrdil v veri in s tem v poštenosti, če bo videl, da so njegovi vrhovni verski poglavarji ljudje njegovega kova, če so njegovi lastni sinovi.

Zaveden jugoslovanski državljani in mora ostati globoko veren človek, mora pa proči od krivičnega Rima. Mora se otresti vseh rimskih hlapcev in klečeplaznežev, ki prodajajo zaslepljeni naše narodne interese v Rimu najhujšemu nasprotniku naše narodne samobitnosti. Papež v Rimu je in ostane za nas Italijan, sin tistega naroda, ki strelja naše ljudi v hrbet in jih zapira v došmrtno ječe.

Preidemo k drugi miselni struji, k socializmu, ki je za mentaliteto našega naroda morda večje važnosti kot klerikalizem. Pod pojmom socializem skušajmo razumeti tudi vse njegove podstruje, ki se od glavne struje razlikujejo le v metodi dela in po načinu, kako priti do istega končnega cilja. Zato pristajemo sem tudi ekstremni komunizem. Socializem uči, da morajo biti vse zemeljske dobrine, vsi zemeljski zakladi enako razdeljeni med posameznimi ljudmi na zemlji. Tudi to je zelo lepa lastnost, če bi jo bilo v istini tudi mogoče vresničiti. Toda ne pozabimo, da tiči v človeku kolikor toliko bestialne narave. Človeška narava je taka, da bi hotela »merom čim več imeti«. Zato so vse lepe socialistične ideje praktično neizvedljive. Tisti človek, ki je od prirode obdarovan z jačjo telesno močjo in z visoko razvitim umom, ima v borbi za vsakdanji kruh, za svoj obstanek, več sreče kakor telesno in duševno manjvredni ljudje. Kar velja za posameznika, velja tudi za narod kot celoto. Čim močnejši in čim sposobnejši je kak narod, tem več zemeljskih dobrot si lahko nagrabi, tem bolj lahko strahuje številčno manjše in civilizacijsko nizko stoječe narode. Če razvrstimo vse kulturne in civilizacijske narode na svetu po redu moči in jakosti, priznajmo, da se bomo Slovenci znašli na zadnjem mestu. Sin velikega naroda bo ostal vedno zvest sin le svojemu narodu in se za dobrobit majhnih narodov bo prav malo ali nič brgal. Zato od socialističnih voditeljev velikih narodov ne pričakujemo mi, majnoštevili Slovenci, nikakih koristi.

V tem pogledu oglejmo si zopet naše domače prilike. Razliko v teoriji in praksi socialističnih struj vidimo pri naših narodnih manjšinah na Koroškem in na Primorskem. Kaj so imeli naši koroški Slovenci od dunajskih takozvanih krščanskih socialistov ali pa od brezbožnih socialdemokratov, ki so skoraj skozi vsa povojna doba imeli neomajno oblast v Avstriji. Na Koroškem se je vršilo potujčevanje in raznarodovanje našega življa ravno tako naprej, kakor pod vladjo aristokratskega habsburškega dvora. Pa pustimo jezikovne in narodnostne krivice, ki so jih morali naši Koroški pretrpeti. Rekli smo že, da gre socializmu v prvi vrsti za to, da izboljša življenjski položaj vsakega posameznika. Kako pa se godi našim Korošcem v tem pogledu? Če potujete po Koroškem, boste videli, da so naši ljudje večinoma samo vbogi bajtariji, samo najslabše plačani delavci, samo tisti živijo, ki se preživljajo edino z grobo močjo svojih mišic. Vse ostale dobrine, vsa boljša mesta, tako pri veleposrestitvi kakor v industriji in v javnih ustanovah pa je pograbil nenastitni tujec. Tega bednega položaja naših Koroških Slovencev ni mogel in tudi ni hotel izboljšati noben še tako idealni dunajski socialist.

Obrnimo svoje poglede v tužno Primorje, v tisto ozemlje, ki je od leta 1915 dalje popolnoma od Boga pozabljeno. Takoj po vojni in ves čas pred nastopom fašizma v Italiji so imeli italijanski socialisti veliko besedo v Rimu. Saj smo dan na dan pričakovali boljše visticne revolucije, ki bi gotovo nastopila, če bi je ne preprečil fašizem. Tisti, ki ste takrat zasledovali politično gibanje v Italiji, ali ste kdaj slišali, da bi se katerikoli rimski socialist potegnil za naše narodne pravice naše manjšine na Primorskem. Da bi pa kakšen socialist celo predlagal, naj se slovensko ozemlje odstopi Jugoslaviji, jim še na um ni prišlo. Vsak tedanjí italijanski socialist je bil pod svojimi rdečimi plaščem še zavil v italijanske trikolore, ki jo je takoj pokazal, če se je kdo obregnil ob »grandezo in glorio« Italije. Ne zanikujem, da nima socializem svojih dobrih lastnosti. Toda njegove ideje voljajo le za velike narode, katerih države predstavljajo volesile. Socialno urejanje države, predvsem pa internacionalno pakiranje

s sosedi, je za kak narod koristno le tedaj, če je ta narod nacionalno prebujen, če se zaveda, da ima samo on pravico do vseh zemeljskih zakladov svoje domovine in če ga sosedni narodi spoštujejo in vpoštevajo. Niti dunajski niti rimski socialisti nam ne bodo popravili storjenih krivic in vrnil nazaj naše zemlje. Seveda pod sedanjimi režimi v obeh sosednjih državah še toliko manj. Neodrešene domovine si bomo morali rešiti sami, če hočemo, da bo kdaj svobodna.

Stališče iskrenega Jugoslavana napram socialnim strujam je torej sledeče. Vpoštevajmo socialna gibanja v drugih državah, toda vedno imejmo pred očmi storjene krivice, ki jih niti najidealnejši socialisti niso hoteli popraviti. Kadar bodo popravljene, kadar bo naš, po tujih teptani človek zopet svobodno vstal in dosegel svoj minimum človeških zahtev, tedaj bomo verovali v ideje socialistov velikih držav. Do tedaj pa smo in ostanemo ekstremni jugoslovanski nacionalisti.

S tem smo prišli do tretje struje, ki morda danes v svetu najbolj prevladuje, do nacionalizma. Bistvo pravega nacionalizma je stremenje po politični in ekonomski svobodi svoje zemlje. Po prirodi je vsak človek, ki ljubi svojo zemljo, nacionalist. Kakor hitro pa skuša nacionalizem izboljšati položaj svojega ljudstva na račun sosedov in tujih narodov, ni to stremenje več nacionalizem, temveč imenujemo ga kakor hočete, imperializem, šovinizem ali kako drugače, samo nacionalizem ne. Mnogi zamenjajo poslednja dva pojma z nacionalizmom, toda to je napačno. Nacionalizem stremi za svobodo članov gotovega naroda, sosedne narode pa spoštuje in ceni vse dotlej, dokler mu ne skušajo škodovati in ga eventualno uničiti. Če se to dogaja, tedaj se nacionalisti uprejo in vporabijo vsako sredstvo, da očuvajo svoj narod. S tega stališča vzeto nista italijanski fašizem in nemški hitlerizem nikaka nacionalizma, temveč grabljiva imperializma, ki skušata ravno naš slovenski narod uničiti in pomandrat. Dokaz, kakšne utopije so idealne socialistične ideje, nam mudijo ravno razmere v Nemčiji in Italiji. Prvič smo tu videli, da so socialisti v veliki manjšini in drugič, da se mnogi socialisti v poslednjem trenutku preleve v domače nacionaliste. V obeh državah smo tudi videli, da so se tudi pod katoliškim črnim plaščem skrivale le šovinistična nacionalna prsa. To nam dokazuje popolna kapitulacija nemškega katoliškega centra pred nacionalizmom Hitlerjem.

Mnogi postavljajo kot vzgled vresničenja socialističnih idej veliko boljševiško Rusijo. Toda razmere v Rusiji so bile in so popolnoma drugačne kot pri nas. Kakor se vsaka rastlina in žival prilagodi zemlji in podnebnju pokrajine, če hoče, da tam uspeva, tako se mora tudi vsak trezno misleči politik prilagoditi gospodarskim in političnim razmeram tako zunanjim kakor notranjim, dotične dežele ali države, če hoče, da jo ohrani pred pohlepom sosedov in pred izkoriščanjem domačih prijavk. Rusija je velika in lahko rečemo nepremagljiva država, zato se ji ni treba bati, da bi jo pohrustali še tako močni sosedje. Zaradi svoje veličine je ona na ven takorekto zavarovana. Ruskim revolucionarjem je šlo predvsem zato, da očistijo ruski narod domačih zajedavcev. To se je tudi zgodilo, toda pri tem ni noben revolucionar pozabil, da je po rodu Rus. Vsi so ostali takorekto pravi ljubitelji domovine. To nam dokazuje sedanja ruska literatura, iz katere sije izključno le ruska duša. Dalje so si sedanji Rusi ustvarili sijajno armado, ki je vsak čas pripravljena stopiti v službo domovine. Ali ni to najboljši dokaz, da so toliko klevetani boljševiki morda najboljši sedanji ruski nacionalisti. Oni se bore predvsem za socialne in ekonomske pravice svojega naroda, pri tem pa ne streme za tujim ozemljem. Kar pa je bilo v Rusiji tujih narodnosti, večinoma mongolske pripadnosti, so te dobile vse pravice, ki pritečejo narodni manjšini. Te narodnosti pa so še na tako nizki stopnji civilizacije in kulture, da niso sposobne še same sebe vladati. Po poročilih skrbje Rusi za njihovo izobrazbo in napredek v njihovem lastnem jeziku. Tako delajo pravi iskreni nacionalisti. Če pa to ni res, potem so ruski nacionalisti sami pogazili lastne ideje.

Kakšne pa so razmere v naši ožji domovini? Ravno mi Slovenci smo obdani od treh šovinističnih imperialistov, večnih nezadovoljencev in napadalec, Italijanov, Germanov in Madžarov. Ti streme, da si v vsakem trenutku, v vsakem hipu, prilaste naše zemlje in da naše ljudstvo v narodnostnem in jezikovnem oziru pokončajo. Ni za nas važno, kako bi si naši sosedje razdelili našo zemljo. Vemo samo to, da so vsi trije naši smrtni sovražniki in da se moramo z njimi pogovarjati le z orožjem v roki. V tem tiči velikanška razlika med našimi in ruskimi mejami. Dočim ne grozi ruskim mejam, bi lahko rekli, skoraj nikaka nevarnost, visi ob naših mejah stalno, dan in noč, nad nami Damoklejev meč. Poleg tega vpoštevajmo, da je ruska notranja odprna kot nepremagljiva, dočim smo mi majhni in šibki, naši sosedje pa močni in dobro oboroženi. Imeimo vedno pred očmi, čim bi se pojavili v naši državi katerekoli notranje politične homatije, bodisi v separatističnem, bodisi v socialističnem smislu, bi naši sedanji enotno strnjeni sosedje takoj preplavili našo zemljo ter nas v naši neslogi brezobzirno decimirali. To bi bil uspeh naših notranjih razprtij. V tem oziru morajo z nami, nacionalisti, vsi še tako idealni socialisti in vsi pobožni katoliki, če hočejo obvarovati naš narod pred žalostnim poginom.

Vprašajmo se dalje, kakšno stališče naj zavzamejo nacionalisti do slabih domačih socialnih in ekonomskih razmer. Mislim, da ni treba preveč povdarjati, da so socialne razmere našega malega človeka, našega kmeta, delavca, uradnika, obrtnika in tudi malega

trgovca na zelo nizki stopnji. Interesanten je neki dopis, ki so ga poslali državni vpokojenci uredništvu »Pohoda« kot odgovor na sledeči napis v našem listu: »Ne blati Jugoslavije v tujini, slabe razmere bičaj neizprosno samo doma«. — Dopis se dobesedno glasi:

Preljubi »Pohod«. Do danes še nič pokojnine. Hišni gospodar grozi z odpovedjo, trgovec noče dati več živil, mesar mesa, mlekarica noče priti več v hišo, žena in jaz bolna, štedilnik mrzel! Prosimo za nujno od pomoč! Več državnih upokojencev.

Napis »Ne blati Jugoslavije...« so iz lista izrezali in ga prilepili na svoj dopis. Kdo izmed vas si upa oporekati, da ti vbogi starčki nimajo prav? Saj tudi marsikdo izmed nas občuti vso težo današnjih slabih razmer. Toda, ali je temu kriva Jugoslavija? Jugoslavija nikakor ne! Vemo pa, da bi lahko bilo bolje, kot je. Marsikaj gnilega je v naši zemlji, posebno v gospodarskem oziru. Nič ni čudnega, če zaradi tega marsikateri dobi državljani zapade malodušju in izgubi vero v boljše jugoslovansko bodočnost. Zato je naša naloga, da mi nacionalisti, ki se smatramo za potomce tistih, ki so ustvarili sedanjo Jugoslavijo, a kljub slabim razmeram vztrajamo v veri v Jugoslavijo. Tiste pa, ki so že izgubili vsako upanje v izboljšanje razmer, pa bodrimo in vlivajmo jim poguma, da vztrajajo do konca. Seveda samo z lepimi besedami in samo z nacionalističnimi frazami ne bomo trpečemu ljudstvu nič pomagali. Treba jim je dati vsakdanjega kruha, treba jih je nasititi. Zato mora vsak jugoslovanski nacionalist, posebno pa njihovi voditelji, obrniti vso pozornost na izboljšanje socialnega položaja državljanov.

Poleg omenjenih gornjih dveh nalog, ki jih mora imeti stalno vsak nacionalist pred očmi, namreč, da prvič strogo pazi in bdi nad notranjimi rusilci državne edinstva in drugič, da budno spremlja dogodke v sosednjih državah, posebno pa ob naših mejah, se pridruži še tretja, morda najvažnejša naloga,

Potreba in korist zadružništva

»Kaj je zadružništvo?« »Zadružništvo je združenje slabih, iz katere se rodi sila.« In zares, zadružništvo je zveza malih in neznanih, ki iščejo enakosti in bratstva, svobode in ljubezni, je pokret, katerega smisel je novo in lepše življenje, zasnovano na načelih etike in družabne pravice. Zadružništvo je znamenje duhovne nezavisnosti in ekonomske svobode.

Zakaj ni moglo bankarstvo preporočiti stanja na deželi, če tudi bazira na načelu trgovine in gospodarstva, temveč ga celo še postavlja v nevarnost? Zato, ker kapitalizem ni v značaju našega kmeta, pri katerem se vse snuje na poštenju in zaupanju. Zato, ker kmet ne razume kapitalističnega postopanja in zato, ker se je bankarstvo na deželi pretvorilo v odiranje. Kapitalizem se interesira za imovino našega kmeta, ne vodi pa računa o njegovem življenju in izobrazbi, kakor to dela zadružništvo. Kapitalizem zna eksploatirati, to je njegov sistem in njegova prva resnica. V osnovi kapitalizma leži egoizem, zadružništvo pa je trajno in gotovo življenje. Kapitalizem pomeni kopičenje denarja na eni strani in korist omejenega števila ljudi, med tem ko na drugi strani pri zadružništvu nastopa zavarovanje. Odtod je kapitalizem avartura, riziko, sistem postavljen na nesigurni podlagi, ker ne vsebuje nikake etike v sebi.

Življenje vstvarja nove oblike, ko postanejo stare škodljive ali odveč. V odnosu na vse družabne pojave je zadružništvo stebber nove družbe, ki se jo mora šele zgraditi. Zadružništvo ima svoje resnice, ki počiva na načelih etike in pravice. Zadružništvo ujedini in krepi slabe in neznatne in jih pripravlja za boljše in srečnejše življenje. Občutek zadružnega življenja je pri Slovanih že davno znan. Že v najstarejših časih so Slovani živeli v zadrugah in tudi tedaj, ko so se preselili na Balkan in si stvorili prve države. V teh prastarih zajednicah, kooperativah se je že davno pri Slovanih razvil občutek skupnosti in smisel za demokracijo. Od tod so demokracija in zadružništvo prva podlaga slovanskega značaja. Po tem je zadružništvo prirojeni občutek slovanskega človeka in on ne more, da se ga osvobodi, temveč, da ga še bolj izpopolni.

Glavna naloga zadružništva je, da vnapredi in pripravi poljedelca za proizvodnika in potrošnika, da ga obvaruje duhovno in materialno, kajti materialna kultura je predpogoja za duhovno. Zadružništvo združuje egoizem in altruizem v spoznanju solidarnosti splošnega in osebnega značaja. V prvi stopnji je zadružni cilj osvojitve trgovine, nato obrti in poljedelstva. Samoposebi je razumljivo, da se morajo te sile dovesti v sklad po zadružništvu, ker zadružništvo obstoji ne zaradi interesov kapitala, temveč zaradi interesov svojih članov. Zadružništvu ni cilj čim večji dobiček, temveč najvišja stopnja blagostanja svojih članov. Po tem je zadružništvo ekonomsko politični in prosvetni kulturni pokret, ki prinaša svobodo, bratstvo in enakost. Sistem zadružništva niso ustvarjali teoretičniki, temveč ga življenje nosi v sebi, kakor nosi ljudi.

Zadrukar mora biti samo tisti, ki je moralno neoporečen in ki ni bogat. Tu se ne gleda na žep, temveč na človeka. V zadružništvu ni privilegij, tu je en glas in en občutek. In kjer to obstoji, tu je napredek. Pri dajanju kredita se ne gleda na imovino, temveč na moralno stran človeka. To je ponos za siromaka in on je zadovoljen, ker je našel resnico. V takih okoliščinah dobi človek polet za delo in za spoznavanje. Tako se v zadruž-

namreč skrb za izboljšanje življenjskega položaja našega malega človeka. Mali človek, ki tvori maso in istočasno stebber države, ne živi tistega duševnega življenja, kakor morda izobraženec, ki z nekim stočimim, filozofskim mirom prenese vse težke udarce usode. Mali človek se drži pregovora »Nema kruha, nema vina, ož zbogom domovina«. V to stanje obupanosti že padajo tudi zvesti državljani v naših predvsem industrijskih krajih. Najbližji vzgled nam nudijo Jesenice in Trboveljski premogokopni revirji. Če se to dogaja, gre vse to na račun naših odgovornih faktorjev, ki so slepi za vsak obupen klic naših trpinov. Naša naloga, nas nacionalistov, pa je, da se za te trpeče ljudi temeljito pozanimamo in da jim na vsak način nudimo vsaj drobtino prepotrebne vsakdanjega kruha. V nasprotjem slučaju bo naše ljudstvo verovalo vsem separatističnim frazami, češ v Avstriji je bilo bolje in da je vsemu sedanjemu gorju kriva Jugoslavija. Vedno bolj se jim bo usidrala zavest, da je njihova rešitev edino v utopijskih socialističnih naukih, od katerih imajo k večjemu korist samo veliki narodi, majhnim narodom prinesejo pa samo škodo in pogin.

Sodobno prepričanje pravega iskrenega Jugoslavana, ki želi dobro predvsem sebi in svojemu najbližjemu ljudstvu, bodi torej: Imej globoko vero v Boga in zaupaj v njegovo vsemogočnost in pravičnost. Ne veruj pa Vatikanskemu glavarju in njegovim hlapcem, ki izkoriščajo Tvoje sveto vero v zasebno korist. Spoštuj in globoko ceni vse narode na svetu. Nikdar pa ne dovoli, da Ti drugi močnejši narodi ropajo Tvojo zemljo in da uničujejo Tvojo politično in ekonomsko svobodo. Da to dosežeš, bodi vsekdar pripravljen z orožjem v rokah. Končno privošči tudi svojemu bližnjemu vsakdanji kos kruha in imej vedno na umu, da sta lakota in revščina nepremagljivi sili, ki lahko vsak čas uničita državo kljub ostrim bajonetom nenastitnih kapitalistov in njihovih privržencev. Globoko veren, socialno čuteč in za svojo svobodo na vse pripravljen bodi sleherni Jugoslovani. O. R.

ništvu steka nehote tudi temeljna izobrazba.

Zadružništvo je edina ustanova kmetijskega značaja. Ono ni politika in izključuje kapitalizem ter ustvarja kooperativizem. Zadružništvo ni politika, toda se v njem zbira znanje o svobodi in enakosti. To pomeni, da se pojem demokracije najbolj jasno izraža po zadružništvu. Dvigniti ekonomsko kmeta, zagotoviti mu ekonomsko samostojnost, naučiti ga, da živi pametno in da racionalno izkorišča svojo energijo, da pravilno razpolaga s svojo imovino, s sodelovanjem v zadrugah, pomeni nekoliko rešiti problem krize.

Zadružništvo je prepoved trgovine, ki je imela vedno od nekdaj nekaj koristoljubnega v sebi. Ono združuje ljudi istega interesa in iste pažnje. Zadružništvo je prosto v svoji obliki, toda stabilno v svojem bistvu. Zato mora zadružništvo iti skozi kmetске vrste, kajti kmetu je omogočena rešitev edino v zadružništvu. S svojim dobičkom mora kmet razpolagati sam in ne sme dovoliti, da dobe posredniki večji del na lahek način. V tem morajo kmeta edino zaščititi posredovalne zadruge, ki imajo veliko važnost za nakup in prodajo kmetijskih pridelkov.

Temelj kmetске moči leži v proizvodnih zadrugah. Vsposobiti kmeta za sigurnega proizvednika in ga po tem organizirati v prodaji njegovih proizvodov, pomeni, ustvariti ekonomsko blagostanje na deželi. Ekonomsko zavarovanje pomeni zbrati majhne kapitale poedincev in jih varčevati, kajti kmetijska zadruga more na deželi obstojati v različnih oblikah. Varčevanje je eden najvažnejših činitelev zadružništva. Z njim se zavaruje pred privatno finančno pomočjo, ki je vendar po barvana z osebnim koristoljubjem. Nabavljajne zadruge kažejo, kako naj se izključuje posrednike v trgovini.

Poljedelska kriza se bo rešila nekoliko tudi s pomočjo zadruharstva, posebno takrat, kadar bo sodelovalo tudi nekoliko svetovnih gospodarskih činitelev, ki so bili izvrženi iz gospodarskega tira.

Zadružništvo koraka sigurno naprej ravnotako, kakor so bili silni narodni pokreti v zgodovini, pred vsem pa njih združevanje v državi.

TREBA RAZČISTITI.

»Pobedac« je objavila v zadnji svoji številki dolg članek na naslov Avgusta Praprotnika. Ni sicer iznesla nič novega, stvar pa je vendarle vplivala precej senzacionalno na našo javnost. Vsebinske vsebine teh vprašanj se vleče že skozi leta kot rdeča nit skozi razne časniške članke. Odgovora do danes še ni prejel nihče. Smatramo pa, da bo treba odgovor dati, saj ne gre za zadevo, ki bi se nanašala samo na eno ali drugo osebo, marveč gre za nujno razčiščenje gotovih zelo težkih poglavič iz našega domačega gospodarstva. Prepričani smo, da so vsa ta poglavja do dobra znana ravno g. Avgustu Praprotniku in da bi njegov iskren odgovor ustvaril ono čisto ozračje, ki ga danes tako težko pogrešamo in tako nujno potrebujemo. Smatramo pa, da bi odgovor v obliki tiskovne tožbe ne zadoščal, ker poznamo potek in način tiskovnega postopanja.

KMEČKI MORATORIJ IN SOCIALNA DUŠA

Pod tem naslovom smo objavili v 12. številki svojega lista od 28. novembra 1932. dopis, v katerem smo očitali g. Zafranu Josipu, posestniku v Dol. Ponikvah, da nima nobene socialnega čuta.

Ker smo se prepričali, da je bil ta očitek neutemeljen, ga lojalno preključujemo. Uredništvo.

Z obhoda

Bohinjska Bistrica

Iz Bohinja, našega divnega Zlatorogovega kraljestva, se le redkokdaj kaj čita v »Pohodu«, da bi imeli zanj precej hvaležnega materijala. No, za enkrat še malo pomolimo o vsem tem. Pač pa si ne moremo kaj, da se ne bi nekoliko dotaknili ljubljanske radio-postaje. Bohinj ima že znatno število radio-aparatur in zato se ne odrekamo pravici izpregovoriti kake besede, bodisi pohvale, a tudi grajalne. Večina aparatov je na električni priključek in nemalokrat se zgodi, da opoldanskih programov sploh ne moremo sprejemati, ker ima naša elektrarna jako pogoste reparature. Pozimi pa smo največkrat čuli mesto programov prav umetniško piskanje, tulenje, škripanje in kar je še s tem v zvezi. Glede piskanja smo sedaj že popolnoma zadovoljni, nikakor pa ne vselej s programi, ki jih izdaja radio-postaja Ljubljana. Posebno današnji opoldanski spored nas nikakor ni mogel zadovoljiti, saj ni vseboval niti ene slovanske točke, pač pa izključno nemške. Nastopali so neki nemški potujoči godbeniki, seveda z izrazito nemškimi komadi. Kaj posebno umetniškega ni smo čuli, zato bi ti godbeniki popolnoma lahko izostali, mesto njih pa naj bi raje pokazali svoje zmognosti naši podeželski muzikanti, ki bi gotovo radi nastopili in v teh težkih časih zaslužili kak dinarček. Program nemških godbenikov se je izpolnjeval z nemškimi komadi, izmed katerih nas je posebno »vzradostil« »Stari tovariš« ali boljše »Alte Kameraden« v spomin na čase, ki so bili in nehoti se nam je vsilila misel, da je vse skupaj predstavljalo nekako žalovanje po starem, še vedno tako čislam nekdanjem režimu. Ob poslušanju današnjega sporeda smo se resnično zatopili v nekdanje »dobre« čase. Posebno všeč je moral biti današnji spored gotovim tukajšnjim krogom, ki kaj radi uporabljajo blaženo memčino. Ali kaj se ne motimo, je izdalo ministrstvo

Ako se ne motimo, je izdalo ministrstvo prosvete poseben pravilnik glede izvajanja programov radio-postaj v kraljevini Jugoslaviji, s katerim se predpisuje, da vsa radijska izvajanja služijo nacionalni ideji. V koliko je današnji program ustrezal tej ministerialni zahtevi, naj presodi oblast in jugoslovensko oz. slovansko orijentirana javnost. Odkrito povemo, da nemških umetnikov, kakršne smo imeli čast poslušati danes, ne želimo slišati več, pač pa naj izvajajo svoje koncerte v deželi velikega Hitlerja! Kot jugoslovanski nacionalisti zahtevamo, da se radio-postaje v Jugoslaviji strogo držijo zadavnega ministerialnega pravilnika!

Za danes toliko, drugič pa kaj več o tem in onem. Z nacionalnim pozdravom! Boh. Bistrica, dne 15. julija 1933.

V nedeljo, dne 9. julija ob 11. uri se je vršil v šolskem poslopju ustanovni občni zbor kraljevnega odbora Jadranske Straže, ki ga je sklical šol. upravitelj Požar Metod. Zbora, ki je bil dobro obiskani, sta se udeležila tudi g. Pogačnik Josip, generalni tajnik TPD kot delegat Oblastnega odbora JS in

g. dr. Ludovik Böhm, hon. univ. profesor kot predavatelj. Po običajnem sklicateljevem pozdravu je g. delegat Oblastnega odbora JS v jedrnatih besedah orisal in opisal pomen in namen organizacije ter žel za svoje izvršno izvajanje vse priznanje navzočih zborovalcev. Po njegovem govoru je bil soglasno konstituiran sledeči krajevni odbor: predsednik šol. upravitelj Požar Metod ter sledeči gg. v upravni odbor — šol. upravitelj v Nomenju Murovec Ivan, komandir orožn. stanice Rehar Franjo, gozdar Hribernik Stanko, šum. ing. Juvan Ivan, prometnik Tomažič Janko, starešina fin. kontrole Müller Alojzij, šef žel. stanice Drašler Josip in šum. uradnik Bratuš Anton; v nadzorni odbor pa gg. upravnik carine Curic Muhamed, posestnik in župan Mavrič Franc in trgovec Budkovič Gašpar. — Volitvam je sledilo zanimivo predavanje hon. univ. prof. dr. Böhma o neprecenljivi vrednosti naše sinje Adrije z ozirom na Jugoslavijo napram Evropi in svetu sploh. Vsi navzoči so napeto in z največjim zanimanjem sledili njegovemu poljudno podanemu, a znanstveno strokovnjaško in globoko zamišljenemu izvajanju s splošno željo, da nas kaj kmalu zopet obišče in nam pove še kaj iz svojega bogatega znanstvenega zaklada. — Novoizvoljeni predsednik se končno zahvali obema gostoma iz Ljubljane za njuno udeležbo in vzpodbudo k plodonosnemu delu ter vsem zbranim zborovalcem, zatrjuje, da hoče v novoustanovljeni obsejni krajevni organizaciji posvetiti vse svoje sile v prid izvedbi idealnega programa Jadranske Straže. Apelira na navzoče, da privedejo v krog Jadranskih Stražarjev čim večje število prijateljev in znancev, ker le tako bo možno uspešno in plodonosno delo.

Jesenice

DIMNIKARSKA ZADEVA

Na Jesenicah imamo mnogo obrtnikov, ki vodijo med seboj zdravo konkurenco. Upali smo, da dobi konkurenta tudi naš srečo prinašajoči dimnikar. Pa njega od nikoder ni!

Pred leti je ponižno hodil okoli hišnih gospodarjev in jim obetal, da bo delal vsakemu vse po njegovi želji. Ko je dobil podpise od hišnih posestnikov, si je zagisural obrt celega okraja zase. Sedaj pa hoče diktirati hišnim posestnikom in najemnikom. Tudi upokojencem ne prizanaša. Zgodilo se je, da stranke-vpokojenca nekoč ni bilo doma. Nič zato! Prišel je drugi mesec in stranka mu je morala plačati za obakrat, čeprav prejšnji mesec ni ometal. So tudi slučaji, da mu stranka ne pusti ometi, plača pa vseeno. On je seveda s tem zadovoljen. Če mu pa nič ne plačaš, te pa naznani oblastem. S tem dokazuje, da mu ni toliko za ometanje dimnikov kakor za denar. Ne vpraša nič, ali more vboji delavec plačati ali ne.

Bremena za našega delavca so od dne do dne večja, plače pa od dne do dne manjše. Vemo, da obstoja mestni zakon za ometanje dimnikov. Posestniki so že večkrat protestirali proti njemu, pa še do danes niso bili

ga delovanja, moramo — pri prevdanku, da je še pred nedolгим časom opravljal ta dela človeka s primitivnimi pripravami — priti do zaključka, da bo prišel čas, ko bo velik del ljudi odvlečen. To pa zlasti še pri okolišnih napredka kemije in medicine, ki onemogoča razširjenje epidemij in kužnih bolezni, vsled česar se je znatno dvignila srednja starost človeka. Poleg zmanjšane umrljivosti, pa je v stalnem naraščanju število novorojencev. Pri resnem prevdanku vseh teh činjenic si moramo zastaviti vprašanje — kaj nam povedo ti fakti in kam nas vedejo? Ne sledi iz vsega dovolj jasno, da mora človeštvo resno razmišljati o tem, da iz temeljev reorganizira sedanji ustroj družbe?

Neposredni vzrok sedanje krize pa je v prekomernem in s potrošnjo ne uravnoveščenem razvoju povojne produkcije v vseh panogah gospodarstva. Dolgoletna vojna, ki je uničila milijardne vrednote in izčrpala zaloge vseh dobrin, je po svojem zaključku dala s pomočjo obilice denarja silno pobudo in možnosti razvoja produkcije na splošno. Poleg starih industrij in drugih podjetij so zrastle še nove, posebno v vseh novo nastalih državah, ki so stremele za tem, da se osamosvoje tudi na ekonomskem polju. S pospešenim tempom so se kopile zaloge in zapolnjevali trgi in skladišča. Kmalu se je pričelo občutiti izobilico blaga in zasičenost; pričela se je uveljavljati konkurenca; pričelo se padati cene in s tem tudi zaslužki podjetnikov. Da nadomestimo ta padec dobičkov, so podjetniki potencialno svojo proizvodno kapaciteto, da tako z množino povečajo svoje skrčene dohodke, kar pa je položaj še poslabšalo. Sledila je prekomerna in škodljiva štednja povsod, nižanje plač uslužbenstvu in slednjič redukcije personala in omejitve dela. Ogromne mase delavstva in uslužbenstva, ki so navezane samo na to, kar si pridobije s svojim delom, so morale skriti vse svoje izdatke in se odpovedati pogostokrat celo najnujnejšim potrebam. Kriza nadprodukcije se je spremenila v splošno krizo konsuma, ter je nastalo največje zlo, ki ga do sedanjih dni človeška zgodovina ne pozna v takem obsegu, t. j. brezposelnost.

Pri obstoječem ustroju človeške družbe trajnega izboljšanja sedanjih ekonomskih razmer ne smemo pričakovati, ali pa se človeštvo mora odpovedati nadaljnjim napredkom tehnike in s tem civilizaciji, ter postopoma, t. j. z naraščanjem prebivalstva, celo uporabi dosedanjih pridobitev tehnike in drugih umstvenih naprav človeštva. Naravno je, da se človeštvo ne bo odpovedalo svojemu

uslišani. Pozivamo oblasti, da za Jesenice ta zakon izpreme, da bo veljal za ometanje trimesečni rok, kakor je bilo prej v navadi. Tu namreč nimamo velikih mestnih stanovanjskih hiš, v katerih je nastanjenih 10 do 20 strank, pač pa le male hišice z 2 ali 3 strankami, katerih vsaka ima svoj dimnik. Zahtevamo tudi, da se namesti še en dimnikar, saj gotovo tudi v tej stroki brezposelnost ne prizanaša. Tako bi bilo na dve strani ustrezno. Za naš okraj imata itak dva dimnikarja koncesijo za izvrševanje obrti. Obe pa izvršuje zdaj imenovani sam in plačuje zato 1000 Din mesečne odškodnine.

Posestniki.

ALI JE RES,

da je neki tukajšnji veletrgovec, ki ima poleg mnogih drugih tudi lepo število monopolskih koncesij, odpustil nekega svojega uslužbenca, ker se je udeležil sokolskega pokrajinskega zleta v Ljubljani?

Ali je res, da se v novootvorjenem kopališču predvajajo nemški šlagerji in da se tam zbira večinoma jeseniška in okoliška švabska in nemška družba, ki neženirano švabčari, kakor da smo kje v Hitlerjevem cesarstvu?

Pomnite, da bomo za vsako najmanjšo izzivanje temeljito obračunali prej ali slej! Če boste potem še tako drzni, zelo dvomimo. — Dokler vas bo naš dinar redil, tako dolgo boste pač morali po naše plesati!

Vižmarje

Pod tem naslovom ste priobčili ob velikem jugoslovanskem taboru članek, ki je karakteriziral šentvriške razmere in njegovo nacionalno zavest. Naslov pa bi se moral glasil: Župnija St. Vid nad Ljubljano, katerega od Ljubljane do Medvode. V tej župniji si lasti vodstvo bivše SLS ali klerikalizem še sedaj vso vzgojno oblast na moralnem in dušabnem polju. Sadovi njih kulturnega dela pa niso preveč povoljni. Na dnevnem redu je: Mazanje snažnih sten ali ograj z neslanimi opazkami napram Sokolu in državnemu redu. Lomljenje sadnih dreves ob državni cesti itd. Poskus prerezati električni tok itd. Torej sami lepi uspehi kulturnega dela. Kar se pa tiče jugoslovanskih zastav in njih razobešanja, je pa treba počakati dotlej, da se po sporočilu čast. g. urednika »Našega zvoznika« država sprijazni z mislijo, da se za Telovo procesijo dovolj razobešiti tudi cerkvene ali (papežev) zastave, ker, kot se je videlo, sicer tudi jugoslovanskih ne bo. Rešitev je torej edina, da sme šentvriška župnija razobešiti papežev zastavo, ali pa tiste, katerim se to zdi potrebno, poslati v papežev dežel, da jih bodo tam razobešali po mili volji!

Celje

VSEZNALI IN VEDEŽI

Včasih se kje prikaže kak človek, ki lahkovernim ljudem zatrjuje, da mu je prava igrača uganiti in razkriti bodočnost ljubelega bližnjega. Za dva desetaka pove tak mož vse; večini ljudi pa tudi že za zanikrnega kovača, saj bodočnost velike večine nas vseh, kakor se zdi, skoro res ni več vredna. In uboge zbegane duše nosijo takim vedežem, ki si pri-

umstvenemu napredku, ampak bo prej ali slej uredilo svoje ekonomsko življenje tako, da bodo šle vse pridobitve človeškega uma samo v korist celokupnosti. Nastala bo imperativna potreba osnovne reorganizacije sedanjega socialnega reda. Sedanje pokolenje pa mora stremeti za tem, da se ta reorganizacija izvrši evolutivnim potom.

Ni rezervirana rešitev tega svetovnega vprašanja ravno Slovanstvu? Ni ravno Slovanstvo po svoji prirojeni rahločutnosti, po svoji dobroti in sili in s svojim globokim čutom za pravico in ravnopravnost, s svojo zgodovinsko preteklostjo, poklicano, da reši to vprašanje in pokaže človeštvu pravo pot v nadaljnje življenje in napredek?

Ko so tako podani glavni vzroki gospodarskih kriz in tudi sedanje, moramo skušati pokazati na sredstva za omilitve oz. odpravo krize. Se preje pa je potrebno, da razčistimo tudi razna druga posredna vprašanja, ki imajo na ekonomsko življenje naroda kake vplive in bo jasnost v teh vprašanjih služila boljše razumevanju glavnih vprašanj.

Predvsem si moramo biti na jasnem v sledečem:

1. Sedaj ni več govora o kaki nadprodukciji ali odnosni krizi produkcije, temveč imamo krizo konsuma, kar pomenja, da najširše plasti naroda niso v stanju zadostiti svojim življenjskim potrebam, ker nimajo potrebnih sredstev. Naš kmet, naš delavec, uslužbenec, obrtnik, mali trgovec itd. so obubožani, trgovina, obrt in industrija hirajo; zaslužki vseh so reducirani, medtem ko ostajajo izdatki za javne dajatve nespremenjeni.

2. Zboljšanja gospodarskih prilik ne smemo pričakovati od zunaj, t. j. od raznih mednarodnih konferenc, ampak se moramo zanešati samo na svojo lastno moč in svoje delo, ker, dokler ne bo izboljšanja v posameznih državah, ga od tam tudi ni pričakovati. Od mednarodnih konferenc, kjer se vedno vlada duh zmagovalcev nad premaganci, prepotenca velikih nad malimi, ter impenjalizem in šovinizem, ni pričakovati nobenih uspehov, o čemer nas potek in izidi teh konferenc zadostno prepričujejo. Delegatom raznih držav na teh konferencah pač ni mnogo na tem, da se hitro kaj konkretnega zaključijo, ampak ravno nasprotno, jim je na tem, da se te konference vlečejo v neskončnost in da jih je kolikor močnejši dosti, saj so take konference močnejši vir mastnih dohodkov. Zato je nujno potrebno, da rešujemo svojo krizo sami z delom doma, sporedno z direktnimi gospodar-

devajo tajinstvene naslove in delajo ogromno reklamo, zadnji denar. Svetujemo tem lahkovernim ljudem, naj vedeže povprašajo po preteklosti, da bodo videli, da ničesar ne zadene. O bodočnosti pa ve še manj; saj mora celo v gostilni izpraševati natarario, kaj imajo za obed, ko bi moral vendar sam pogoditi.

ZA TRPEČE DELAVSTVO

Za žrtve v trboveljskih revirjih je zbirala tudi celjska sokolska župa, ki je nabrala nekaj 30.000 dinarjev; nad 4000 dinarjev so prispevali Celjani. Izkaz prispevkov za stradalajoče delavce in njihove rodbine je zgovorna priča, da je še mnogo ljudi, ki nimajo pojma, kaj je glad in beda. Tako so se znani milijonarji, ki so darovali po 30 in 50 dinarjev, silno slabo izkazali. Nekaterih bogatašev pa sploh ni med darovalci. Značilno je tudi, da je članstvo Sokola — kdor je le količkaj mogel — dalo po svojih skromnih močeh, dočim so se ugledni funkcionarji in znani osredniki, ki imajo svoj delež že na varnem in še vedno neprimerno zaslužijo, zbirke odkrižali z nekaj desetaki ali se pa sploh potajili. Ob takih priložnostih prevelika skromnost ali celo težnja po bratski enakosti ni umestna.

ZAKAJ POLOVIČARSTVO?

V Gosposki ulici je stara pekarna, ki si je o prevratu poslovenila napis, a ime »Vincenz« je le ostalo. Ker ima ista trdka na Babnem tudi gostilno pod imenom »Vincenz«, je jasno, da je lastnik obeh hiš Slovenec, in upamo, da vendar uredi ime, kakor je prav: Vincenz.

KREDIT, KI GA NI

Opozorili smo bili občinstvo, da hodijo po deželi ljudje, ki ponujajo v imenu nekkih zadrug kredit. Ker danes ni denarja niti za vzorec, bi seveda vsakdo rad imel posojilo; za pogoje nikdo ne sprašuje: le denar sem. Omenili smo, da so pogoji jako čudni in da skoro ni mogoče, da bi sploh kdo denar dobil. Zavoljo te ugotovitve smo morali čuti, da se je neki agent take zadruge tako izrazil o našem listu in njega dopisniku, da bi bilo najprimernejše, da bi mu pomagali pred sodnika. — Dalje smo doznali, da neka zadruza sedaj, ko je čas za izplačanje prvih kreditov, trdi, da agent strankam ni točno pojasnil posameznosti. Stranke s tem seveda niso zadovoljne in zabavljajo. Zamera sem ali tja, ampak vsakomur priporočamo previdnost, da ga ne bo bolela glava. Tiste zadruge pa, ki vejo natanko, kedaj bodo mogle izplačati pogojene vsote, vabimo, da bi se oglasile. Z veseljem jih bomo priporočali.

»Kraj. odbor Narodne Odbrane za Šentpeter — Vodmat — Moste vabi na javno zborovanje, ki se vrši v petek 18. avgusta t. l. ob 20. v kinodvorani Sok. društva Moste. Udeležba za članstvo obvezna!

»Savezna streljaška družina v Sv. Juriju ob Pesnici priredi dne 23. julija 1933 od 9. ure naprej strelsko tekmo v zvezi z veselico in plesom.

Vsi strelci in prijatelji strelskega pokreta pohitite tega dne na našo severno mejo!

Še o naših gospodar-skih neprilikah

O krizi, njenih posledicah in o problemih za omiljenje iste je nastala v kratkem času že cela zadavna literatura. Nebroj člankov, razprav, nasvetov in zamisli se lahko dnevno čita v časopisju in drugem tisku. Vrše se pogoste konference in ankete gospodarstvenikov, politikov in drugih priznanih kapacitet v gospodarskih stvarih, vendar to nič ne hasne, kriza gre svojo pot dalje in se uveljavlja z vsemi svojimi težkimi posledicami.

V splošnem je glavni vzrok kriz sedanji kapitalistični ustroj človeške družbe. V njem leži tudi, če že ne edini, pa gotovo eden polrednih vzrokov sedanje krize. V režimu karnega razvoja povojne produkcije in pobudo za kapitalizma, ki je dal možnosti in pobudo za napredek, bodisi v tehničnem ali organizatornem oziru, ki je z razčlenjenjem tudi zelo kompliciranega dela v preproste in enostavne gibe omogočil nadomestiti človeško moč z mehničano in je zlasti v zadnjih desetletjih ravno strojna tehnika napravila čudovite naravne predke, je človeka pri delu nadomestil stroj, ki vrši delo znatno hitreje, tako, da pomeni vsaka nova iznajdba, pa tudi že sama izpolnitev obstoječih, izločitev tisočev in tisočev človeških delovnih sil iz arene pridobitnega udeleževanja.

Glavne koristi današnje tehnizacije in mehanizacije skoraj vsega človeškega udeleževanja, od domačega ognjišča, preko urada, male obrti, poljedelstva, trgovine itd., vse tja do največjih industrij in veletrgovin, gre do pri sedanjem socialnem redu krizi izključno v korist razmeroma le malega števila ljudi.

Ze mali strojček za vsesavanje prahu in drugi pripomočki pri hišnem delu omogočajo hitro in boljše izvršitev vseh hišnih del, kamoli, ne bi izločile človeka iz arene pridobitnega dela vse druge iznajdbe. Pomislimo samo na motorizacijo in mehanizacijo vsake posamezne obrti — n. pr. mizarke, pekove, čevljarke, mesarske itd., ter vseh ostalih obrti brez izjeme; pomislimo na čudovite naprave v tiskovni in črkostavski stroki; na uvedbo kompliciranih strojepisnih, knjigovodstvenih, računskih in vseh drugih strojev v urade; na brezhibne in upravljive naprave na polju prometa po zemlji, vodi in zrak; na čuda modernega prenosa vesti in no; v najkrajšem času v najoddaljene kraje — potom telefon, telefona in radia in če pomislimo slednjič tudi na vsa druga čuda moderne tehnike na vseh popripih človeške-

skimi in trgovskimi dogovori z drugimi državami.

3. Popolnoma nam mora biti jasno tudi to, da se ustvarja narodno blagostanje in bogastvo — le z delom in produkcijo. Zato moramo zastaviti vse sile, da omogočimo novo delo in ustvarjanje, pri čemer naj nas vzpodbuja zavest, da vršimo tako najkoristnejše delo za domovino. Misel na neprecenljivo gnotno in še znatno večjo moralno škodo, ki jo utrpí naš narod vsled brezposelnosti, ki bo zapuščala svoje skrajno kvarne posledice še našim poznim zanamcem, naj nas k delu pri-ganja. Zavedati se moramo, da je država, ki iz kakršnegakoli vzroka ni v stanju nuditi vsem svojim pripadnikom v vsakem oziru — možnosti obstoja in napredka, neizbežno zapisa-na propasti in pogini, ker v taki državi je vsak prirastek prebivalstva že vnaprej izključen. Država, kjer vladata zadovoljstvo in blagostanje, je silna in močnega na zunaj in doma, ter nudi vse predpogoje za razvoj kulture in civilizacije in to neglede na številčno moč prebivalstva.

4. Ustroj sedanjega ekonomskega življenja narodov je postal tako kompliciran, da je nujno potrebno urediti in točno opredeliti odnose posameznika do celokupnosti, ker živimo v časih, da posameznik izven celote ne predstavlja nič in se mora vedno in povsod podrežati koristim celokupnosti. Zato je v današnjih dneh politika liberalizma popolnoma zastarelo pojmovanje, ki ga mora nujno nadomestiti politika socialnega reda, enakopravnosti in socialne discipline. Danes ni več čas širokih svoboščin in principov »laissez fair, laissez aller, ampak čas, ko mora vlada dati urejen in zakonito opredeljen udeleževanje posameznika. Zato je tudi potrebno, da se z zakonom rešijo mnogotera vprašanja, ki so ostala dosedaj neurejena in prepuščena razsodku posameznika.

Najvažnejše in z gospodarsko krizo tesno povezano vprašanje, je vprašanje našega denarništva. Skrajno pomanjkanje likvidnih plačilnih sredstev je najhujša kriza vseh ekonomskih kriz splošno, ker ima neposredne kvarne vplive tako na produkcijo, kakor na konzum. Zato moramo delati na tem, da odpravimo to prvo in glavno zlo. Po izkazih naše Narodne banke imamo v obtoku ca. 4% milijarde denarja, kar je za naše gospodarske prilike vsekakor veliko premalo, ker moramo misliti, da je denarni trg skoraj popolnoma zaprt in da je kaka tretjina te množice denarja tezavirana. Razen tega pa nimamo mi

(Nadaljevanje prih.)

Razmotrivanje k obmejnim izkaznicam na severni meji

Na naši neutrujeni severni meji imamo takozvani obmejni pas. V tem pasu imajo naši prebivalci, kakor tudi oni tam preko, takozvane obmejne izkaznice, na podlagi katerih lahko svobodno prestopajo mejo, ter se tudi lahko svobodno gibljejo v avstrijskem pasu. Te ugodnosti se naše prebivalstvo po veliki večini poslužuje, posebno pa ono iz občin, ki mejijo direktno na mejo. V teh občinah težko dobiš koga, ki ne bi imel obmejne izkaznice. Saj stane borih 5 Din in veljavnost traja za dobo 1 leta. Otroci pa gredo preko kar v spremstvu staršev brez teh izkaznic. Ker ima večina obmejne prebivalstva te izkaznice, razvidno iz tega, da politična oblast gre prebivalstvu zelo na roko. Do tu vse v redu!

Skušal bom dokazati z narodnega stališča kako pogubonosno, naravnost škodljivo je, da ima vsak obmejni prebivalec obmejno izkaznico.

Naša današnja državna meja je bila tu z malimi izjemami prej etnografska ali narodnostna meja. Tu so naši Nemci vporabljali vsa mogoča sredstva, da so naše revno ljudstvo zastrupili. Posrečilo se jim je le to, da so naši ljudje postali milačni, silno ponižni in krotki pred nemškim gospodom. Danes lahko rečemo, če hočemo resnici v obraz pogledati, da je po 15 letih svobode stanje skoraj isto. Da je to stanje še takšno, smo si sami krivi in ker služujemo tu na meji 11 let lahko z mirno vestjo rečem, da so temu krive obmejne izkaznice, s katerimi naši prebivalci le preveč zahajajo tja preko.

Zalostno je gledati ob nedeljah in praznikih, kako se cele trume naših ljudi premikajo čez prehode v Avstrijo. Eden pravi, da gre k maši, drugi ima prijatelja, tretji gre k zdravniku, četrti v apoteko, peti po nemški časopis, šesti gre po sladkor, ker je tam cenejši itd. Naši Nemci in pa oni tam preko dobro razumejo pomen tega romanja čez mejo in ga tudi v svoje šovinistične svrhe dobro izrabljajo. Ko se bliža pomlad, začnejo razne parade raznih društev, ki so vsa pangermanska, pa naj si bodo cerkvena ali ognjegaska ali kaj sličnega. Na naši strani ljudje ne vidijo nič kaj tako lepega, pa gredo tja.

Posebno poglavje tvorijo naša dekleta, ki gredo s tako obmejno izkaznico preko in tam

služijo. Služijo pa tako dolgo, da moralno propadejo, ter se končno vrnejo z nezakonitim detetom domov. Ta dekleta tudi potem silno švabčarijo in so ponosne, da znajo nemški in nočejo več govoriti slovenski.

Isto se godi z našimi hlapci, ki tam služijo. Vračajo se popolnoma narodno nezavedni v svoj rojstni kraj, da se človek kar čudi, kako je mogoče, da se naš človek tako hitro spremeni.

Še bolj žalostno je, da naša šoloobvezna deca večkrat preko odide in tam pase. Ta deca se vrne istotako moralno in narodno pokvarjena.

Iz vsega tega sledi, da imajo Nemci tam preko načrt, da se duhovna vez med našim mladinim prebivalstvom in njimi ne sme pretrgati. V to naj služijo vse razne prireditve, razne slike, zemljevidi, nemški časopisi, knjižnice, katere naj mu ljudstvo pridno obiskuje.

Mi pa kot pohlevni ljudje pomagamo našim nasprotnikom seveda podzavestno s tem, da damo vsakemu obmejno izkaznico, ki služi našemu človeku, da lahko tja zahaja in se dalje zastruplja.

Vsaka država hoče imeti na mejah trdnjave, a najboljša trdnjava je zavedno in zanesljivo ljudstvo. Tako ljudstvo si moramo še le privzgojiti. Zamudili smo mnogo. Sedaj je 12. ura! Redki nacionalisti na meji pod takimi okolščinami ne morejo delovati — škoda za energijo. Končno zavedno in zanesljivo ljudstvo bo postalo tedaj, ako bomo pretrgali duhovno vez s tam preko in to bomo dosegli le s tem, če vsakemu prebivalcu, ki ni zaveden, prepovemo prehod čez mejo, posebno pa takim, ki nimajo nobenega posestva tam preko. Teh je najmanj 95 odstotkov.

Politična oblast pa naj revidira vse obmejne izkaznice in naj ne uvaža več novih.

Kljub večkratnemu obmejnemu nesoglasju pridemo končno le do spoznanja, da leži naša boljša bodočnost samo v enotni in močni slovanski fronti

Tušek Stanko, Maribor:

Naše rane

Včasih se nam godi tako, da moramo pisati o nečem, kar bi bilo za pametnega in z razumom obdarjenega jug. državljana popolnoma odveč. Pri tem vidimo, kako daleč moramo tipati za izrazom, ki bi nam ustvaril miselno zvezo med pravičnim in nepravilnim pojmovanjem naših nacionalnih teženj. Že na prvi pogled opazimo, da smo se že davno nekeje razšli in da ne najdemo zadostnih besed ne v govoru in ne v pisavi, s katerimi bi pravilneje in oostreje izrazili naša, tolikokrat žaljena nacionalna čustva.

Ker pišem članek s strogo objektivnega stališča, si dovoljujem nekoliko prostosti; v času ko nas vznemirja kopica priznanih tehničnih nacionalnih vprašanj, se mi nehotne vsiljuje porazna misel, da li smo Slovenci sploh vredni, s težkimi žrtvami pridobljene svobode? Da je ta misel že sama na sebi strahotna, pri tem tudi upravičena, mora vsak dober in iskren jug. državljan zavzeti potrdilno stališče. Pri vsem tem se mi poraja tudi dvom, da bi se sploh kdaj vrnil živ v naš čas, za kar nam predobro svedočijo rezultati vsestranskega opazovanja naših nacionalnih prilik.

Ozrmo se nekoliko na že tolikokrat premlevano dejstvo, da še po petnajstih letih naše samostojnosti nismo začutili tiste nadživljenske — nacionalne višine, s katero se lahko danes ponaša v najbolj primitivnih razmerah, na zemeljski obli živčiči narod. To, kar se drugod smatra kot nekaj absolutnega, skoraj božjega, se pri nas smeji in smatra za nepotrebno. Pogloblja se skoraj vidni prepad, v nacionalni miselnosti nastajajo razpoke in ta kaos služi onim tam preko za razne škodljive opazke.

Pri drugih narodih opazimo gibanje in premikanje ljudskih množic, ki daje času nacionalno obliko. To kar je bilo nekoč zadeva podedov in ozkih plasti ljudstva, je danes zadeva vsega naroda. Dvajseto stoletje se nahaja v eri nacionalističnega preporoda, ki skuša v nekaterih državah z naglim tempom preobraziti ljudske mase. Blesteča miselnost nacionalizma postaja nazor naroda, postaja stavba, pod katero ne zija več dno fantazije. In če sedaj sporejamo nacionalna hotenja drugih narodov z našimi, vidimo, da še vedno preživljamo krizo, katere je samo nam lastna in po naših pojmihi milostni poklon usode. Dobri del slovenskega naroda se še vedno ponaša s spokorno tancico ravnodušnosti in nacionalne pasivnosti, nad njim še vedno bdi zli duh topega suženjstva. Danes, ko se povsod čuti potreba po nacionalnem prebujenju, se pri nas z nekim svetim prepričanjem oklepamo vsega, kar bi spadalo v ledeno dobo.

Če objektivno in hladno diskutiramo o naši nacionalni razdrapanosti, se moramo posluževati pravičnosti in resnicoljubnosti, ter brez vsakršnega otepavanja, kakor tudi prikrivanja orisati položaj tako, kakor je v resnici. Vsi vidimo, da nas od ujedinenja sem spremilja nemila usoda, osobito velja to za nas Slovence. Na zunaj skelijo naše državno telo številne rane: Trst, Gorica, Pulj, Celovec, Be-

ljak, Spilje, Radgona itd. Na znotraj bolujemo na kugi, katere bacili žro sadove stoletne borbe za naše osvobodjenje. Leta in leta se v našem nacionalnem tisku polnijo stolpci o raznih zablodah antidržavnih elementov; leta in leta se prosijo, opominjajo ter zlija hladilni balzam na razgrete glave raznih separatistov, federalistov in drugih narodnih odpadnikov. »Vse zaman — kakor bob v steno!«

Sedaj nastane kardinalno vprašanje, kdaj in kako bomo premagali našo pasivnost in našo nacionalno neinteresanost? Ali bomo kdaj doživeli pravilno in tako zaželjeno narodno orientacijo našega ljudstva? Bomo li pokazali toliko energije, da enkrat za vselej očistimo našo hišo smeti in nesnage? Kako naj očistimo na našem državnem telesu škodljive insekte na zunanji in znotraj? Da je odgovor na navedena vprašanja težak, nam je priča petnajstletna doba naše samostojnosti, katere nam zapuščajo žalostno dedščino britkih skušenj in razočaranj. Žalostna nam majka! Presenečenj in razočaranj še ni konca! Pričakovani smo, da prihaja temeljito izreženje, a zopet se motimo. Kjer se osel valja, tam dlako pusti, pravi slovenski pregovor. Popolnoma resnično in utemeljeno, saj še vedno na rovaš naše potrepljivosti vdrijo pod jug. streho ljudje dvomljive kvaletete, z neko prepeleto Slovenoborsko idejo. Revčki! Ta nazadnjaška klika ne more dometi, da bi kazala samostojna Slovenija precej smešno in mizerno sliko; saj ni nobena tajnost, da sami med sabo ne gojimo tiste naklonjenosti in bratstva, kar bi bilo potrebno za mirno sožitje v lastni hiši. Lepo bi se zahvalili za tako samostojno skrupulacijo, kjer bi brat brata ozmerjal s čičem, kranjcem itd. kot se na žalost to stalno dogaja. Pomislivamo vredni so ti tepčki, za katere so edino primerne besede na križu umirajočega Krista: »O Bog, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo!«

Mimogrede otipajmo rano, na kateri boluje najskrajnejši severni del slovenske zemlje. Naša mesta, kakor: Maribor, Ptuj, Celje itd. so idealno leglo vsega nemurstva in tuje-rodnega renegatstva, v njih se nahajajo gnezda, kjer kukavica leže svoja jajca. In mi čakamo ter gledamo, kot bik nova vrata. Oh usoda, zakaj si nas obdarila s pohlevnostjo v takem izobilju? Tepeš nas z bičem, katerega bi bili upravičeni mi viliti!

Bratje! Bomo li kos, da zajezimo razdiralnim valovom pot, po kateri se zliva nacionalni odpadništvo? Bomo li kos ideji, za katero so padale milijonske žrtve? Bodimo in moramo biti kos! Zdravila za zunanje rane na telesu jug. države bo z vsjo sigurnostjo poskrbel prihajajoči čas. Na znotraj preskrbimo to mi, naš ponos, volja in moč. Niti za trenutek ne smemo pozabiti, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci s krvjo, živci in dušo priborili svojo svobodo, katere razni elementi ne znajo ceniti in proti katerim bodi skoncentrirana vsa sila dobrih jug. patriotov. Enkrat za vselej se moremo oprizeti misli, da v poteku mojega članka navedena dejstva zapuščajo žalostne sledove, katerih se treba na lep ali grd način izogniti. Vsak pojav, kateri utegne nega-

tivno vplivati na proces formiranja Jugoslovanstva, treba izrjavati v koreninah. Pri zgradbi naše jug. nacije nam je ogromne važnosti subjektivni moment in naša volja; ne smemo takisto pozabiti, da je osnovni problem nas Slovencev ta, da koristno in v vseh pravih služimo na popolni zgraditvi mile nam Jugoslavije. V tem smislu je delati noč in dan in brez oddiha, celiti zevajoče rane, vse v luči vrhovne ideje, vrhovne norme Jugoslovanstva, ki naj ostane čisto in brezkompromisno.

Za zaščito vlagateljev

I. društvo za zaščito vlagateljev v Ljubljani (Resljeva cesta 5) javlja svojim članom, da je v »Pohodu« št. 28 objavljeno spomenico poslalo tudi g. ministru za trgovino in industrijo s prošnjo, da g. minister kot najvišji nadzorni činitelj nad denarnimi zavodi odredi, da kr. banska uprava v Ljubljani predloži in željam, navedenim v spomenici, po možnosti čimprej zadovolji in društvo o napravljenem obvesti.

Nadalje obveščamo vlagatelje, da se odbor društva sedaj predvsem bavi s tolaženjem jamstva, ki nudijo v svojih pravih raznih denarnih zavodi za njim zaupane hranilne vloge. Važno je namreč za interese vlagateljev, katerim se vloge po pravilih ne izplačujejo, kako jih naj to jamstvo tudi praktično zaščiti, a ne, da je samo na papirju. Tako n. pr. jamčijo občine s celim svojim premoženjem in celo svojo davčno močjo za regulativne hranilnice, drugi denarni zavodi imajo omejeno ali neomejeno zavezo. So pa tudi denarni zavodi, ki so delniške družbe. Vse te okolnosti mora kr. banska uprava kot nadzorna oblast na podlagi zakona o notranji upravi upoštevati.

Po izvajanju programa vlagatelji lahko vidijo, da je naše društvo v današnjih težkih gospodarskih prilikah gotovo najbolj potrebno. Ker pa je razvoj našega denarništva v bodočnosti tudi še popolnoma nejasen, si morajo vlagatelji pravčasno zagotoviti možnost samopomoči, katero jim lahko nudi samo lastna organizacija. Zato, vlagatelji, organizirajte se v svojem društvu! Le v vaši lastni organizaciji je za bodoče usoda vaših denarnih zavodov zaupanih prihrankov! Samo v organizirani sili je uspeh za posameznika! Uspeh društva je zagotovljen, če bo za njim stala močna organizacija članov-vlagateljev! Svoj pristop k društvu javite enostavno po dopisnici, nakar vam pošljemo takoj člansko izkaznico, pravila in položnico za nakazilo članarine (20 Din letno).

Film naše zemlje

ENA IZ »VISOKE« POLITIKE

»Slovenec«, ki je sam silno navdušen za avstrijskega zveznega kanclerja dr. Dollfusa, je že opetovano povprašal, kaj je vzrok, da del jugoslovanske in posebej še slovenske javnosti tega navdušenja ne deli. Zadnjič je celo kar domnevo izrazil, da nekateri ljudi najbrže motijo slike, kjer kanclerček med službo božjo tako pobožno ročice drži. — Pisu teh vrstic se zdi zelo čudno, zakaj »Slovenec« še nihče ni odgovoril, in tudi samo zato si dovoljuje povedati svoje zasebno in nemerodajno mnenje, ki pa najbrže res ne bo samo njegovo. — Ne, dragi »Slovenec«, to, da g. Dollfuss svoje versko prepričanje tudi javno izpoveduje, nas prav nič ne moti; nasprotno: njegova globoka vernost nam bi bila lahko celo veliko poročilo, da imamo od takega sosedu, resničnega kristjana, pričakovati samo dobro in že celo ne zahrbtnih intrig ter zlokobnega paktiranja z našimi odkritimi sovražniki. Toda to je, gospoda: možakarčka je vse kdo drugi, nego Slovenec ali Jugoslovan naslikal kot malčka s fašističnim svežičem, ki ga drži za roko njegov veliki varuh... In možicelj nam hodi le preveč pogostoma tja dol na jug na svoja božja pota — celo prav takrat navadno, kadar ima peklenski lonec na novo vzkipteti in zasmo-deti... Kdo nam torej jamči, da pobožni kancler baš v najbolj neprijetnem trenutku ne bi svojim ljubim gostiteljem za našim hrbtom odprl svojih fatalnih vrat? In ali je tako čudno, če je neki »kratkovidnež« na javnem zborovanju razustil domnevo, da bo pridni dečko tudi na sever pokazal drugačen obraz, čim se mu posreči spet enkrat pobrati francosko milijardno posojilce? — Gospoda pri »Slovenec« — vi ste vrlenu možakarčku bliže nego mi: poskrbite, da enkrat in za enkrat vsaj samo z besedami (ki so pri držav-nikih itak lahko že dejanja) jasno pokaže vsaj desetino te vneze za nas in našo državo, kakor jo zahtevate vi zanj in njegovo državo od nas, pa poročemo tudi mi, da je stokrat od nas, ako stoji na Karavankah ta sicer pogumni pritlikavec, nego orjak s prusko čelado na kruti glavi. Dasi bi potem ta orjak stal tudi vrh Brennerja in pravijo morda prav tisti, ki menijo, da najbrže ne več dolgo kot zaveznik našega glavnega so-vražnika...

LEGATOV TRG. TEČAJ V MARIBORU

Da ne zamrejo spomini na Ant. Rud, Legatov enoletni trg. tečaj in da ga javnosti priporočamo vendar v popolnoma drugačni sliki, kakor ga gospod Legat priporoča s svojimi prospekti, hočemo na tem mestu spregovoriti nekoliko besed.

Da je to enoletni trg. tečaj, kar gospod Legat reklamira s prospekti, je popolnoma resnica. Ni pa res prav vse ono, kar navaja na teh listih. Nekatere točke bi Vam, gospod Legat, priporočali, da jih sami spremenite, ali sploh izpustite. Mislamo, da bi bilo bolje govoriti oziar reklamirati v javnosti resnico.

Res je, da poučujejo najboljši profesorji

in praktiki. Vsa čast njim. Toda majhno je njih število, in to zato, kakor se je gospod Legat sam izrazil, ker je bil primoran opustiti nekoliko gospodov profesorjev radi nesrečne krize, katere ni prizanesla tudi njegovemu tečaju in tako je on sam prevzel te predmete. Čudimo se sploh, kako more ravnatelj zavoda, ki ima same nemške napise na hodnikih in je — kolikor je nam znano — velik oboževalec nemškega jezika, voditi slovenski zavod in povrh tega še poučevati slovenski jezik in slovensko korespondenco. Glede slovenščine Vam, gospod Legat, priporočamo, da čitati že znano. O slovenski literaturi v Vašem zavodu pa ni bilo ne duha ne sluha. In zakaj ne? — Da to bolje drž. navajamo samo en stavek iz poslovnega nagovora. Gospod Legat je najbrž pomotoma rekel takole: »Če boste pozneje česa želeli, obrnite se na nas!« Bilo je še nekaj sličnih pomot, katere za enkrat obdržimo, nekatere v slovenski korespondenci bi se dale celo otipati.

Nadalje če mislite, gospod Legat, poučevati strojepisje, Vam priporočamo, da prej nabavite par pisalnih strojev, ki naj odgovarjajo sodobnemu času in s katerimi ima človek res v življenju opravke. Mislamo, da stari model »Remingtona« z nevidno pisavo sploh nima več veljave, kakor ne učenje na tem stroju. Ravno tako tudi »Courier«. Škoda, da ni »Underwood« tako konstruiran, da bi lahko hkrati vsi učenci pisali na njem, saj ta je edini, ki se lahko prišteva k stroju za učenje in splošni uporabi.

Zaenkrat naj bi bilo dovolj. Vam, gospod Legat, bi pa priporočali takole: »Če imate radi denar slovenskega naroda, mu vračajte za njegov denar isto znanje. Vi sami pa pošljite »protekcijo« v poletnem času na morje, v zimi pa na smučanje, tako, da ne bo prišla v poštev pri klasifikaciji. Javnost pa naj vzame na znanje, da pošila svoje slovenske otroke v Enoletni trg. tečaj Slovenskega trgovskega društva! Absolvenci.

Zadeva SPD.

Pod tem naslovom so listi naznanjali že spomladi, da se vrši med voditelji Slovenskega planinskega društva neka borba. Rečeno je bilo, da je takratni tajnik Osrednjega odbora, g. dr. Vovk, poslal Osrednjemu odboru neko spomenico, kjer je grajal, da se sistematično uvaja v delovanje SPD slovenoborska politika. Predsednik društva g. dr. Josip Pretnar in sedanjí tajnik g. dr. Arnošt Brilej sta tožila dr. Vovka radi teh očitkov. Pred par dnevi se je vršila pred tukajšnjim okrajnim sodiščem razprava, katere je pokazala, da so bile razmere, ki jih je kritiziral dr. Vovk, pomembne in resne. Nacionalna javnost ne sme ostati neinformirana in če ni o tem pisal noben drug list, smo mi dolžni javnosti povedati nekoliko več. Predvsem vemo zdaj, da je bil stavljen v Osrednjem odboru SPD, odnosno v tako zvanem literarnem odseku načelni predlog, naj se ne sprejemajo več v »Planinski vestnik« hrvatski članki. »Planinski vestnik« priobčuje hrvatske članke že dolgo vrsto let, priobčeval jih je že pred vojno. Nikdar ni padlo komu na um, da bi se boril proti priobčevanju hrvatskih člankov. »Planinski vestnik« ima veliko naročnikov med Hrvati — Hrvatje in Srbi prihajajo v velikem številu v naše planine in se zanimajo za naše razmere. Predlog na izključitev hrvatskih člankov ni uspel, ker so glasovali v odseku trije člani za sprejem, trije pa proti, en član se je odtegnil glasovanju. Dalje je sklenil, kakor čitamo v sejemnem zapisniku Osrednjega odbora SPD, ta odbor sledeče: »Paziti je na to, da ne pride SPD v podrejeno odvisnost napram državi oblasti ozir. vojaški komandi.« Smatramo, da je ta sklep neopravičljiv. Slovenske planine teko po italijanski in avstrijski meji. Znani so razni incidenti v planinah na mejah, znani so dogodki na Stolu, vemo za razne prehode najnevarnejših elementov, ki hodijo v turistijski in smučarski obleki in prenašajo v našo deželo opasne reči. Vemo, kako je bil nemški Alpen-Verein že pred vojno ne samo strogo nacionalna organizacija, temveč je naravnost delal po intencijah gotovih oblasti (gl. razmere v Dolomiti itd.), delal je predvsem na ekspanziji nemstva in imel v tem pogledu uspehe. Planinske organizacije so povsod drugod naravno dopolnili državni upravi, zlasti državni obrambi. Pomislimo na razmere v Italiji, v Franciji itd. Imenovani sklep je bil storjen radi tega, ker se je slabo razumel odstavek osnutka neke uredbe, zaznamovane v hrvatskem jeziku. Odbor SPD se je zbal, da bi imela gotova oblastva kako besedo pri markiranju planinskih potov.

Zaeno je Osrednji odbor SPD takrat sklenil, da se imenovani v hrvatskem jeziku stilizirani osnutki prestavi na slovenski jezik in da ga bo mogel obravnavati Osrednji odbor SPD šele v slovenski redakciji.

Iz tega se vidi, da je bila kritika upravičena in celo potrebna zaščita nacionalnih interesov. Sodišče je dr. Vovka oprostilo z utemeljitvijo, da je imel g. dr. Vovk stvarne razloge za iznesenje svojih očitkov in da iz celotnega sestavka tudi ni bilo razbrati, da bi imel pri tem namen žaliti izvestne funkcionarje SPD.

Na zadevo se bomo še povrnil, za danes le še rečemo, da bomo budno pazili na nadaljnje delovanje Osrednjega odbora SPD. Ne zadošča nam namreč dejstvo, da prinaša »Planinski vestnik« od vložitve tožbe dalje vsakikrat po en hrvatski članek, da zdaj iz Osrednjega odbora razglašajo, da se mora usmeriti delovanje SPD v južno Srbijo in Crno goro, da se nekateri odborniki odpravljajo že to poletje na Durmitor, da se grmi proti nemškimi in sploh tujim predavateljem itd.